

SISZÁN TÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadókivételben átvéve.
Egész évre 16 k.
Negyedévre 4 -
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 -
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 -
Egyes szám ára 6 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétéves
ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 212. szám. Nagyvárad. Szombat 1915 szeptember 18.

Mikor lesz vége a háborúnak?

Kétségtelen, hogy a föld kerekésége ez most a legaktuálisabb kérdés. Az emberiségnek száz és száz millióit izgatja több mint egy év óta ez az óriási kérdőjel, mely már a háboru kitörése óta ott ül a lelkek és szívek mélyén mint egy ijesztő rém, mely annál nyomasztóbb sulyal nehezedik a kedélyekre és lelkekre, minél több napja és hete avagy hónapja pergett le ennek a véres hadi esztendőnek. Igen! mert voltak olyanok, kik mindjárt a háboru első heteiben megjósolták, hogy a nagy mérkőzés, a mai pusztító fegyverek és harcászkek mellett legfeljebb csak hónapokig tarthat. Mások pedig egész határozottan kijelentették, hogy a háboru legfeljebb csak karácsonyig nyulhat már csak azért is, mert nem fogják bírni pénzzel a hadakozó államok és így a háborunak önmagában kell összeomlania. — Voltak azután olyanok is, akik azt hirdették, hogy az emberanyagnak elfogyása fogja a legrövidebb időn belül a háborunak végét vetni. Szóval minden lehető és elképzelhető érvet összehordtak az emberek, hogy annak a rémes nagy kérdőjelnek nyomasztó sulyát és nyugtalanító ideges hatását valahogyan mérsékelni iparkodjanak. Mert a bizonytalanságot senki sem szereti, sőt attól irítozik mindenki legjobban. Ha valakit például megfosztanak szabadságától 1 évre, 2 évre, sőt még hosszabb időre is azt elviseli, de ha bizonytalan időre zárnak el valakit, azt már igazán nagyon nehéz lehet elszenvednie. Vagyis szeretjük a belátható bizonyosságot, mert akkor minden tetteinket és számításainkat biztos alapra fektetjük. A bizonytalanság azonban megfoszt ettől a szilárd alaptól. Minden mástól el is tekintve, természetes dolog tehát, hogy oly epedve várja mindenki a háboru végét, hogy a világ folyása ismét a rendez kerékvágásba zökkenhessen vissza. E nélkül semmi ujat elkezdni nem lehet, mert hiszen csupán máról holnapra élünk.

Ezért kincza az emberek millióit az a titokzatos nagy kérdés, hogy há mikor is lesz hát vége a háborúnak? Egy biztos alapra vágyódik mindenki, a melyen ismét lehet és érdemes is építenie. Erre a kérdésre azon-

ban teljes határozottsággal ma senki sem tud megfelelni. A háboru végét ugyan már sokan megjósolták sőt voltak olyanok, kik a békekötés napját is megjövendölték. Persze ezek a látóki színezetű jóslatok minden komoly alapot nélkülöznek és csupán előérzeteken vagy bizonyos babonás számtani műveleteken épültek föl. Mi tehát a cikk keretében nem akarunk jóslásokba becsatlakozni, hanem csupán a rendelkezésünkre álló eszközeinket akarjuk fölhasználni arra, hogy kissé bevilágítsunk abba a sötét ködbe, mely oly nyomasztó sulyal nehezedik mindnyájunk lelkére. Mődünkben áll ugyanis, hogy bizonyos támpontokat alkothassunk magunknak a jövő eseményeit illetőleg, ha a régebbi hadjáratokat tanulmányozzuk és ha a jelenlegi haretéri helyzeteket érdemleges bírálat alá vesszük összes tényezőivel együtt, melyek a háboru tartamára befolyással vannak vagy lehetnek és végül, ha az eshetőségeket megfontoljuk. Igyekeznünk kell mindazokból kihámozni azokat a nagy célokat is, melyek elérése nélkül a békere egyáltalán nem is gondolhatunk. Persze e rövid cikk keretében nem terjeszkedhetünk ki mind erre, csupán egy pár kimagasló pontra akarunk rámutatni, melyek talán közelebb visznek a nagy kérdés megoldásához.

Aki az eddigi hadműveleteket ceruzával és körzővel a kezében kísérte figyelemmel, az igen sok érdekes jelenséget figyelhetett meg és beláthatta, hogy a XX. századnak hadviselési és harc módja lényegesen elüt az előbbi korok hadjárataitól. Nem is kell nagyon visszalapoznunk az európai haditörténelemben, hogy legott rá ne jönnék a nagy különbségekre.

Vegyük csak szemügyre pld. a XIX. század utolsó felében lejátszódott legősmerőbb hadjáratokat, nevezetesen az 1866. évi porosz-osztrák, az 1870—71 évi német-francia és az 1877—78 évi orosz-török háberukat. Mind ezen háborukban csupán százazrek állottak százazrekkel szemben és a hadjáratnak érdemleges sorsa rövid néhány hét alatt már eldőlt. 1866 ban kereken 300.000 porosz mérkőzik körülbelül ugyanannyi osztrákkal. A poroszok június 22 én lépték

át a cseh határt és 13 nappal később, az az július 3 án a Königrátrznél megvert osztrák hadsereg teljes vereséget szenvedve vonult vissza Bécs és Pozsony felé. Az ezek után következő harcoknak már nem volt nagy jelentőségük, mert a háborunak a sorsa már Königrátrznél el is dőlt. Július 27-én fegyverszünet, augusztus 23-án pedig Prágában már a béke is megkötetett. A mozgósítást és fölvonulást leszámítva, tehát csupán 2 hónapig tartott az egész hadjárat.

1870 ben is csupán fél millió német verekszik körülbelül 300.000 franciával. Az első érdemleges puskaövés augusztus 2-án dördült el Saarbrückennél és a két részre szakított francia hadsereg zömét (Bazaine) már augusztus 18-án Metz várába szorították be a németek, míg a hadsereg másik része Mac Machar parancsnoksága alatt Sedánál szeptember hó 1-én kapitulált. A háboru ezzel ugyan még nem ért véget, de sorsát ez a rövid 1 hónapi küzdelem döntötte el.

Az 1877—78. évi török orosz háboruban is kezdetben csak mintegy 120.000 orosz látunk hasonló erejű török csapatokkal szemben nyílt csatákban verekedni. Az oroszok 1877 június 27-én keltek át főerejükkel Limnicánál a Dunán, és dacára a nagy terep nehézségeknél és más hátráltató körülményeknek (átkelés a Balkánon, Plevna szivós ellentállása stb.) már 7 hónap múltán, 1878 január 31-én fegyverszünet köttetett, melyet március 3-án a S. Stefanoi béke követett.

Az ezelőtt 11 évvel lezajlott 1904—05. évi orosz-japán háboruban is csupán fél millió körül járt az egyes hadviselő felek hadseregeinek a létszáma. Az igaz, hogy ez a hadjárat 15 hónapig tartott, azonban ennek oka a hadszíntér különleges viszonyai-ban és főleg abban keresendő, hogy Oroszország a 9000 km. hosszú egyvágányú szi-bériai vasutrá volt ráutalva és így a csapat és más utánszállítások igen sok időt vettek igénybe.

Hogy mily lassan tudott Oroszország a távoli kelet-ázsiai harctéren megfelelő csapat-tömegeket összegyűjteni, azt legjobban az a tény bizonyítja, hogy a háboru 1904 február 8-án tört ki, és az első nagyobb döntő csatát Liajonnál csak szeptember hó elején vívták meg.

Divat értesítés elsőrangú női szabóság.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgy közönséget, hogy az őszi és téli divat összes újdonságai teljes választékban raktára érkeztek. Méret utáni rendel-mények leggyorsabban eszközöltetnek, kész női blousok, pongyolák, kabátok, divat kelmék, selymek, bársonyok, kalapok, vásznak, fehérneműek, ernyők, ridicülők, hatisnyák, keztük, szőnyeg-, függöny-, paplanok és takarók legjobban beszerezhetők

Czillér Imre

nagyáruházában

Szent László-tér.

Mennyivel másképpen áll a helyzet máma, amikor nem százazrek, hanem milliók állanak szemben egymással! — Ma nem hadseregek, hanem népek és nemzetek vivják egymással az élet halál harcot. — A nagy elv, melyet Napoleon fölállított, hogy t. i. mindenekelőtt is az ellenség élő haderejének megsemmisítésére kell törekedni, még ma is fenn áll, azonban ennek a célnak az elérése ma sokkal nehezebb, mint valaha! Az általános védkötelezettségnek törvénybe iktatása rettenetes módon megnövelte a hadseregek létszámát és a hadviselés szívósságát pedig a végsőkig fokozta. Hiszen látjuk és tapasztalhatjuk azt napjainkban is! Míg 1886-ban pl. az egyetlen Königráti esata eldöntötte a háboru sorsát, addig ma még oly óriási nagy győzelmek sem vetik végét a háborunak, mint amilyeneket május óta szakadatlan sorozatban sikerült kivivnunk az orosz fölött. Noha hadifoglyaink száma már jóval meghaladja a 2 milliót és noha az orosz tábori és várágyu készletének sokkal több mint felét hadizsákmányul ejtettük és noha egész Orosz-Lengyelországot, Kurlandot, majdnem egész Kóvnót és Grodnót, a vilnai, minski és volhiniai kormányzóságok nagy részét is már megszállva tartjuk, a háboru még mindig tovább dul az egész vonalon! A régebbi korokban nem állott az államoknak megfélelő tartalék rendelkezésére, hogy a veszteségeket pótolhassák és így egyetlenegy igazán nagy veszteség után, az állam ellentálló ereje megtörvén, kénytelen volt békét kötni. Napjainkban azonban késhegyig megy a nagy küzdelem!

A harctéri veszteségeket újabb és újabb csapatokkal és hadiszerekkel pótolhatja mind két fél, mert hiszen a védkötelezettség általános, tehát óriási emberanyagok állanak az államnak és a hadvezetőségnek rendelkezésére. Az állami gépezetnek minden egyes kereke csak egy nagy célért dolgozik most éjjel és nappal egyaránt, t. i. az ellenségek leküzdésére. És ezzel elértünk egyik legfontosabb támaszpontunkhoz, melynek segítségével talán kissé bevilágíthatunk a jövőnek bántó sötétségébe. Kétségtelen dolog ugyanis, hogy mihelyt az egyik fél abba a helyzetbe kerül, hogy a harctéren szenvedett veszteségeit emberben, lóban, fegyverzet, lőszer és más hadianyagokban kellő időben pótolni nem képes, annak a veszélynek van kitéve, hogy az ellenség igazán döntő győzelmet arathat fölötte. Azaz bekövetkezik az az időpont, melyben kénytelen a további küzdelmet feladni, a saját jól felfogott érdekében. Hogy ez melyik félnél fog hamarabb bekövetkezni, és hogy mikor? azt persze megjósolni teljes pontossággal nem lehet. Anynyit azonban teljes biztossággal remélhetünk, hogy nem mi leszünk azok, akik kénytelenek leszünk a fegyvert kimerültség következtében letenni. Az igazságban és az igazi keresztény kultúrában óriási nagy erő lakozik, már pedig mind a két hatalmas tényező a mi oldalunkon van. E biztos reményre az immár 14 hónapos haditapasztalat is feljogosít, mely oly fényesen igazolta be annak a tételnek a helyességét, hogy nem csupán a tömegek számbeli túlsúlya, hanem a csapatok minősége is döntőleg hat a háboru sorsára. — Nagy erősségünk nekünk továbbá az a szerencsés közvélemény is, hogy a fegyverzet, lőszer és más egyéb hadianyagok pótlása tekintetében nem vagyunk a külföldre szorulva, mint például Oroszország és Anglia. Mivel pontos megbízható számadatok nem állnak rendelkezésünkre, kénytelenek vagyunk csupán az elért eredmények és jelenségek alapján tovább fűzni elmékedésünket. Láttuk, hogy az orosz tömegek rettenetes nyomásának feherpróbáját a mult év őszéa fényesen kiállotta a magyar-osztrák hadsereg, vagyis a minőség logyozta a quantitást. Ugyanakkor a német hadsereg nemcsak útját tudta állani a francia előretörésnek, hanem mélyen be is nyomult az ellenség országába, ahol cement, vas és szegedrótt segítségével oly szilárdul befészkelte magát, hogy tömegeinek nagyrészét most már ki is vonhatta onnét és az orosz harctérre szállíthatta. Tehát míg az orosz tulerő az osztrák-magyar hadsereget szoritotta vissza, az alatt a német tulerő ugyanezt tette a francia hadsereggel. De míg a franciák és angolok már közel egy év óta hiába kísérleteznek a németek vonalát áttörni, addig a mi helyzetünk attól az időponttól kezdve ahogy a német hadsereg a mieinkkel együtt kezdett operálni, napról napra javult, noha még mindig óriási tulerővel állott velünk szemben az orosz, véres és makacs munkával végre elérjük azt is, hogy az erők kiegyenlítődtek a harctéren úgy, hogy most már minőségileg felsőbb-ségünk még jobban érvényesülhetett a megfogyatkozott orosz tömegeken.

A május elseje óta lejátszódott nagyszerű események fényesen bizonyítják ennek az érvényesülésnek hatalmas méretű arányait. Igazi diadalmesetben vonultak végig győztes hadaink Galicián és Orosz-Lengyelországon, maguk előtt kergetvén az immáron megfogyatkozott és demoralizált orosz hadakat. Ezt a páratlan diadalmesetünket még az áruló Olaszország sem tudta megállítani beestelen közbelépésével, pedig hát ez lett volna a legelső célja az olasz fegyverek latba vetésének! Az entente számításei megint esődtö mondtak, mint már annyiszor a háboru folyamán. A legnagyobb dühhöz rohantak nekünk az olasz királyság legkiválóbb elit csapatjai, de még ma is csak ott állanak, a hol ezelőtt négy hónappal voltak, sőt helyenként, ha miudjárt csak néhány kilométerrel is, de vissza is vonultak. Mi is olyan formán tettünk most az olaszokkal, mint tettek volt a németek a franciákkal. Aránylag minimális erővel utját álljuk a siralombházából mindenáron kitörni akaró taljánoknak, főerőnkkel pedig ottan ütünk, a hol a legfájdalmasabb az ententnek t. i. főnt Oroszországban. Végleges győzelmünk tehát csak idő kérdése, mert mihelyt főerőnk a nyugati és délnyugati harctérekre dobhatjuk, azokon is hasonló módon fogjuk érvényesíthetni quantitási és minőségi fölényünket.

Nem kutatjuk és nem is firtatjuk, hogy mennyi ereje van még Angliának, Franciaországnak és Olaszországnak, mert elég azt a tényt leszegezni, hogy május óta a mi kar a nagyszabású győzelmünk az orosz harctéreknek megkezdődtek, semmiféle nagyobb eredményes akciót nem fejtettek ki ellenségeink a nyugati harctérekben. Ez világos bizonyítéka annak, hogy a franciák és angolok nem rendelkeznek oly nagy erővel, hogy sikereket lennének képesek elérni a mostani, mondjuk gyenge német fronttal szemben.

Teljes logikus tehát a következtetés, hogy ha majd ez a gyenge német front megerősödik még kevésbé lehet kilátásuk a sikerre. Az angolok ugyan tele szájjal hirdetik, hogy ilyen meg amolyan milliós hadseregeket fognak ők fölállítani. Szó sine róla! hiszen emberük volna hozzá, de mindaz

nem elég! A katonai szolgálattól annyira idegenkedő kalmár és bankár népből máról holnapra nem lehet katonákat faragni, még akkor sem ha a gramfonok és sípok csábos hangjainak engedve tömegesen is jelentkezének Albion fiai a haza védelmére! Hvszázadok mulasztásait nem lehet oly hirtelen pótolni!

Nos! és mit szólunk a dekadenciában levő francia nemzetről, melynek anyái már évtizedek óta egynél több gyermeket nem igen szültek!

Ezek után még jobban kidomborodik oroszországi nagy győzelmének a jelentősége. Csak most már az a kérdés, hogy mikor és mily módon lesz lehetséges, erőink zömét Oroszországból kivonni, hogy azzal a döntést a nyugati harctérekben is kierőszakolhassuk, Mert mihelyt ez bekövetkezik, nyilván való dolog, hogy közel leszünk a háboru végéhez is, mert a francia hadsereg hátában nem áll am oly óriási szinte mérhetlen terület rendelkezésére mint az oroszoknak. Egy tulerővel megindított hatalmas német offenzíva tehát aránylag rövid idő alatt óriási sőt döntő eredményeket érhet el, mert jól megválasztották am a németek azt a védelmi vonalat, melyet mult év ősz óta szilárdul tartanak. Páris erődeitől alig 60 kilométerre húzódik a németek frontja és Soissons-Roye környéke pedig veszedelmesen hasonlít a gorlicei helyzethez!

Itt ugyanis csaknem jeljesen derékszögben török meg a front, mely egyrészt egyenesen északnak, másrészt pedig gyengén délkeletnek húzódik Verdun felé. Innét ismét megtörök az arevonat és gyengén délkeleti irányba húzódik a svájci határig. Verdun vára már három oldalról körül van zárólva és csupán a negyvenkettesekre, meg a harminc és felesekre vár még. A Noyon és verduni törési pontok a legkritikusabb helyei tehát az arevonatnak, mert ha ezen a két ponton sikerül a németeknek a franciák arevonatát áttörni, akkor a franciák haderejét három részre szakíthatják szét és egyszerűen Páris előtt teremhetnek. — Az Isonzó előtt vérző olasz hadsereg sorsa szintén az orosz harctér eseményeitől van függővé téve.

Mert ha a friss olasz hadsereg fegyvereinek teljes latbavetésével sem tudta áttörni 4 hónap alatt, a kezdetben pedig aránylag igen gyenge frontunkat — akkor vajjon micsoda kilátásai lehetnek az óriási veszteséget szenvedett és az ígért nagy győzelmekből kiábrándult olaszoknak, a 4 hónap óta folyton egyre erősbödő arevonatunkkal szemben? Az olaszokat is hasonló sors érte, mint a franciákat. Alig néhány heti harc után arra vannak kárhóztatva, hogy várjanak mindaddig, míg az ő ügyüket is érdemleges elintézés alá vonhatjuk.

A helyzet súlypontja tehát jelenleg az orosz harctérekben van. Ide veti aggodalmas tekintetét a kapzsi angol, a bosszútól libegő francia és az áruló olasz. — Érthető rémuléttel szemlélik az erősen megkapott gőzhengernek hátragurulását és izgatottan lesik, hogy hol és mikor fog megállapodni, mert jól tudják, hogy ezután nemsokára ő reájuk kerül a sor! Elsősorban tehát arra kell megfellelnünk, hogy vajjon mikorára várhatjuk azt, hogy a nyugati és délnyugati harctérekben oly nagy erővel léphetünk föl, hogy ott is döntést provokáljunk, mert kétségtelen dolog, hogy mihelyt ezt elérjük, egyuttal a háboru legutolsó fejezetéhez is elérkezünk. Ennek a kérdésnek megoldása

„TURUL”

cipőgyár részv.-társ.

Temesvár.

A monarchia legnagyobb cipőgyára

Vezérszerepet töltenek be

A VILÁGHIRŰ

TURUL CIPŐK

130 saját fióktelep.
900.000 pár évi gyártás
1200 munkás és alkalmazott.

Fiókraktár

Nagyvárad,
Kossuth-utca.

céljából mindenekelött is azt kell megfontolnunk, hogy vajjon nagyban és egészben véve mi isoda lehet elhatározások képzelhetőek a mi részünkről?

Sajnos nem bocsájtkozhatunk részletes fejtegetésekbe, pedig a közző segítségével jó térképekről sok mindent le lehet ám olvasni, ha a földrajzi viszonyokat és sok minden más egyebet nem hagyunk számitáson kívül!

Annyit azonban positiv megállapíthatunk, hogy arra semmi reménységünk nem lehet, hogy a háboru még a tél előtt véget érjen, ha csak valami rendkívüli esemény (pl. Oroszország vagy Franciaország külön békéje nem fogja annak befejezését siettetni).

A legoptimisztikusabb számitás szerint is a második téli hadjáratot nem fogjuk kikerülni. Hogy a télen hol fognak legjobban dörögni az ágyuk, azt majd a jövő fogja megmutatni, de nekünk mindenesetre készülődniük kell teljes erőnkkel erre a téli hadjáratra abban a biztos reményben, hogy az 1916. év tavaszának éltető napugara okvetlenül ki fogja fakasztani a békének oly nagyon soká nélkülözött szimpompás virágait.

Nekünk nem szabad elcsüggednünk, mert eleget tapasztalhattuk már, hogy az Isten velünk van. Nem szabad elfelejtenünk, hogy mi létérdekből huzzuk ki kardunkat, mert a művelt nyugat szövetkezve a szláv kelettel, egyszerűen leakart hengerelni bennünket. Hiszen napnál világosabban kiderült, hogy a trónörökös pár meggyilkolása csak egy kis szemecskéje volt annak a hosszú lánecnak, melyet ellenfeleink tervszerűen kovácsoltak hosszú évtizedek óta a mi megfojtásunkra!

Mi a nemzeti létünket és kulturánkat akarjuk maradandóan megvédelmezni, nehogy néhány év múlva ismét elülről keljen kezdenünk ezt a nagy küzdelmet. Hosszu évtizedekre akarjuk biztosítani a békét, hogy begyógyíthassuk azt a sok rettenetes sebet, melyeket a reánk kényszerített háboru nemzetünk testén ejtett. Igen! mi élni és haladni akarunk a keresztény kultúra mutatta ösvényen, hogy az őseinktől öröklött ezredéves Magyarországot, csorbitatlanul, gazdagon és boldogan adhassuk át a jövő nemzedéknek!

Föl tehát a további harcra! Félre a csüggedőkkel! mert a cél melyért küzdünk nagy, nemes és szent!

Az ideai szüret.

100 korona egy hektoliter bor.

Nagyvárad város közönségének egy részére, sőt magára a városra sem közömbös, hogy milyen termés van a nagyváradai szőlőhegyen, amelyet szőlősgazdáink annyi fáradsággal s olyan nagy áldozatokkal tartanak fenn. Mert ma már valóságos áldozat a szőlők fentartása.

A régi jó világban, mint mondják, elég volt, ha a gazda elvégeztette, olesó napszám mellett a nyitást, metszést, a kapálásokat és kötéseket s várta az Isten áldását.

Ma azonban, mióta a filloxera kipusztította a régi nemes borágat, nem csak az nehezíti meg a szőlőtermelést, hogy oltott szőlőtökét kell ültetni, de ezzel együtt új munkák, évről-évre újabb és újabb csapatok s az ezek elleni költséges védekezés és a mérhetlenül magas munkabérek nehezdednek a szőlősgazdákra, akik bizony, különösen az utóbbi években, mikor szüret után számvetést csinálnak magukkal, szomoruan látják, hogy silány az eredmény, meddő maradt a fáradság és a befektetett pénzének a kamatját sem látja.

De a föld szeretete és a tavasz a csüggedés helyébe új reményeket fakaszt, az első tavaszi napsugár újra meghozza a gazda bizalmát.

Igy ismétlődik ez évről-évre.

Ez év tavaszán ismét megteltek a kiöldült venyigék. A gazda nyelvén szólva, olyan bőtermés volt „mintha rakták volna“ a a tőkékre. Azt gondolták: végre egy bőszüret.

Az esős nyár azonban tönkre tette a termés egy részét és ezzel a gazdák reményét.

Azonban egész szokatlanul korán már érdeklődtek a borkereskedők a termés iránt s olyan árakról beszéltek, ami ugyan a magas napszámokat és egyéb kiadásokat tekintve, nagy jövedelemmel nem kecsegtettek ugyan, de az utóbbi évekhez viszonyítva, meglepően magasak voltak.

Előbb 40, majd 50, sőt ezen felüli árat is ígértek az ideai termés hektoliterjéért.

A szőlősgazdák egyrésze meg is kötötte a vásárt.

A háboru folytán azonban még kedvezőbb alakulnak a borárak.

Azok, akik már lekötötték boraikat 40-50 koronáért a kereskedőknek, — akiknek jó szimattuk volt, mikor ilyen árakat ígértek, — most bánhatják elhamarkodásukat.

A katonai élelmezési raktárak vezetői most keresik a bort s az első lehuzás után átadandó borok hektoliterjéért 100 koronát ígérnek s a hordót még külön megfizetik, mivel a bort az átvett hordóval küldik a harcoló csapatoknak.

A legutóbbi esőzések sok kárt tesznek a szőlőben, mert a szemek erős rothadásnak indultak. Ez megapasztja ismét az ideai termést.

A nagyváradai hegyközség holnap, vasárnap, délelőtt 11 órakor tartandó közgyűlésén állapítja meg a szüret határidejét.

Mint halljuk, a hegyi választmány ok-

Az elzárt bizonyítékok sorban napfényre kerülnek.

Belányi Imre íróasztalát felnyitották.

Mikor Küzdy és társai vádjaira megindult az eljárás Belányi Imre ellen, a városi vizsgálóbizottság sietett Belányi hivatali helyiségeit lezárni. Ebben a helyiségben volt Belányi íróasztala, amelyben hivatalos és magániratait tartotta.

Belányi több ízben kérte, engedjék meg, hogy asztala bezárt fiókjából iratait magához vehesse. Nem engedték. Vádlóinak rendelkezésére állott minden irat, bizonyítékul hozhattak fel Belányi ellen még radirozásokat is. Belányinak még a saját iratai sem állottak rendelkezésére.

Igy is — pusztán emlékezetből — annyi ellenbizonyítékot tudott Belányi igaz ügye mellett rövid idő alatt összegyűjteni, hogy a felügyelő-bizottság jobbnak látta Belányit szóhoz nem engedni. Hamarosan meghozták az ítéletet, melyben a fődolog volt Belányinak a telepről minél gyorsabb eltávolítása. Hátha valami bizonyíték még kezébe kerül?

A nagy sietségben tegnap megengedték végre Belányinak, hogy hivatali asztalfiókjában lévő iratait magához vehesse. Csak ugy taláalomra elkezdett köztük Belányi lapozgatni és nyomban, két igen fontos és érdekes tényt állapított meg.

A vádpontok közt igen élesen kiemelték többek közt, hogy Belányi

1. minden bejelentés nélkül, az almamezői szén kedvéért óriási összegű átalakítást végeztetett a tüzelőn, felhatalmazás nélkül rendelvén meg a Pluto-Stoker tüzelőt,

2. hogy sineket a szénszállításhoz felhatalmazás nélkül rendelt s ezeket egyszerűen átadta az almamezői bányának.

Nos hát ugy a tüzelő átalakítása, mint a szénszállító berendezésre nemcsak a felügyelő-bizottság, hanem a törvényhatósági bizottság előtt is megfordult.

Nagyvárad város 1913. évi költségelőirányzatának 63 ik oldalán be van je lentve 4 kazán átalakítása automatikus

tüzelésre és erre előirányoztatott 66,000 korona. Nyilvános dolog volt tehát, senki sem kifogásolta, mindenki elfogadta, Belányinak megvoltk a felhatalmazása. A törvényhatóság által adott felhatalmazás keretei közt egyetemes, univerzális tüzelőt keresett, ilyen a Pluto-Stoker tüzelő, ebből rendelt egyelőre egyet 20,000 koronáért.

Továbbá:

Nagyvárad város 1914. évi költségelőirányzatának 66 ik oldalán be van je lentve a villamosmű szénszállításának berendezése, amelyre 20,000 korona irányoztatott elő.

Tehát a közgyűlés tudtával és felhatalmazása alapján járt el Belányi, mikor ezeket a most kifogásolt rendeléseket megtette.

Most már kezd még furább megvilágításban állani a polgármesternek az a kijelentése, hogy nem kell Belányit meghallgatni, mert hátha olyasmiket hozna fel, a melyek alapján új vizsgálatot kellene tartani? Nem kell a vádlottat meghallgatni, csak elítélni. Ez egy jogállamban történt meg. Most már kezd kitűnni, hogy a kik mindenáron el akarták tenni az utból Belányit, azoknak okvetlenül szükségük volt arra, hogy Belányi — jogállam ide, jogállam oda — ne juthasson azon helyzetbe, hogy részletesen és alaposan védhesse magát.

* **Zsuzsi kisasszony** a Rákóczyuton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simor Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est mesélni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javítása olesóárban. Húr különlegességek.

tóber 4 re javasolja a szüret megkezdésének határidejét, azonban, tekintettel a szőlő rohamos és nagy mérvű rothadására, an-

nak kimondását is javasolja, hogy mondják ki, miszerint aki akar, előbb is le-szüretelhet.

Visszavert orosz támadások.

Megsemmisített orosz páncélaútó.

Budapest, szeptember 17. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

Az oroszok megkísérelték, hogy a tegnapi jelentésben említett Bucartól északkeletre véghezvitt oldaltámadásunk hatását ellentámadásokkal ellensúlyozzák. Visszavertük. Ez alkalommal tüzésrűgünk egy orosz páncélaútót semmisített meg. A páncélaútón levő 3 tiszt közül kettő meghalt, egy sebesületlenül került fogságunkba. A legénység egy szintén elfogott gépkocsivezető kivételével holtan maradt a helyszínén. Egyébként Kelet-Galiciában és az Ikva arvonalon a harcok lényegesen alábbhagytak. A helyzet teljesen változatlan maradt. Az ellenség belátva, hogy ezen a szakaszon nem érhet el eredményt, ujabban annál hevesebben támadást intéz a volhyniai várterületen küzdő csapataink ellen. Az itt tegnap kifejlődött harcok még tartanak. A Psara mentén nincs ujság.

Meghiusult olasz támadások.

Budapest, szeptember 17. (Hivatalos.)

Olasz hadszíntér.

A tiroli arvonalon tegnap újra számos helyen tüzésrűgi harc. Délután a lefraikni és vilgerentfi fensik ellen irányított ellenséges tűz erősödött.

Ma éjjel után nagyobb számú olasz gyalogság támadta meg a Montecotto és a határhegytől északra fekvő hadállásainkat. Ezen előretöréseket az ellenségnek számottevő veszteséget okozva vertük vissza. A karinthiai határvidéken az olasz tüzésrűg különösen Tarvis vidéke ellen élénk tevékenységet fejtett ki. Ezen helységet, kiváltképen az ottani kórházat a szomdognai határszoros közelében levő hadállásokból nagy távolságra vivő lövegekből vették az olaszok tűz alá. A tenger-melléki arvonalon az ellenség újra megkezdte a flitschi szakasz elleni támadásokat.

Az olaszok több előretörését utasítottuk vissza, de a harcok még folynak. Lejjebb az Isonzó folyása mentén a görzi hídfoig bezárólag aránylag csend uralkodott. Néhány Görztől délre fekvő község és a doberdói fensik északnyugati széle az olasz tüzésrűg élénk tüze alatt állott. Sanmartinótól nyugatra az olaszok közeledési kísérleteit mind visszautasítottuk. Höfer.

Befagyott olasz offenzíva.

Budapest, szept. 17. (Saját tudósítónktól.) Lugaából jelentik, hogy az olasz csapatösszevonások Svájoz határán egyre tartanak. Olasz részről megjegyzi, hogy a hegyekbeni offenzíváról a hideg miatt lemondtak s csak defenzívára szükséges csapatokat hagynak vissza. A feleslegeseket Lombardiába s onnan másfelé küldik.

Bulgária válaszol az antantnak.

Budapest, szept. 17. (Saját tudósítónktól.) Szófiából jelentik, hogy Bulgária megígérte az antant képviselőinek, hogy mielőbb választ ad a négyesszövetség legutolsó jegyzékére.

Románia nem mozgósít.

Bukarest, szept. 17. Az „Indépendance Roumaine” első helyen szóvá teszi a török-bolgár megegyezést és ezt írja:

A szövetségesek ma tudják, hogy semmi esetre sem számíthatnak Bulgária segítségére a Gallipoli-félszigeten. Diplomáciai akciójuknak ezen részével fölthagytak, hogy az akció egyéb részei milyen eredményekre

vezetnek, azt be kell várni. A király holnap nyolc napra tervezett dunai kirándulásra indul. Ezen események teljesen megcáfolják román csapatoknak a határra való szállításáról tendenciózusan terjesztett híreszteléseket, amelyek az ezidő tájt lefolyt koncentrációs gyakorlatok céljára szolgálnak.

Románia megegyezik Bulgáriával.

Budapest, szept. 17. A bukaresti lapok szófiái tudósítói egyértelműleg megállapítják, hogy Románia és Bulgária közt a megegyezés csak a központi hatalmakhoz való csatlakozással lehetséges. Minden más megegyezést elháríthatlan nehézségek gátolnak meg. (M. T. Iroda.)

Román-bulgár tanácskozás.

Budapest, szeptember 17. (Saját tudósítónktól.) Szófiából jelentik, hogy az antant nemcsak Bulgáriához és Görögországhoz, hanem Szerbiához is ultimátumszerű jegyzéket készül intézni. Deruzi román követ hosszasan tanácskozott Radoszlawowal és megcáfolta a bulgár határon román csapatösszevonásról elterjedt híreket.

Besszarábia Romániáé.

Budapest, szeptember 17. A Dimiszlaca szerint Carp Péter azoknak, akik a határ lezárásáért panaszkodtak, azt felelte: — Legyetek nyugodtan; nem-sokára megkapjuk Besszarábiát!

Nagy tüntetések Moszkvában.

Stockholm, szeptember 17. A дума progresszista blokkjának az orosz főhadiszállásra a jelenlegi kormány üzelmeiről informálják és egy a közbizalmon alapuló kormány alakítását kieszközöljék. A дума fölösztatásának híre Moszkvában óriási tüntetéseket idézett elő.

Az entente megszakítja Bulgáriával a diplomáciai viszonyt.

Bukarest, szeptember 17. Szófiái oroszofil forrásból jelentik, hogy ha Bulgária a legutóbbi hozzántéztett jegyzék után is ellenséges magatartást tanusítana, az entente csapatokat küldene Szalonikin és Valonán át Macedónia megszállására és Bulgáriával a diplomáciai viszonyt megszakítaná.

Jelentkezzenek a macedon bulgárok budapesti főkonzuluknál

Budapest, szeptember 17. (Saját tudósítónktól.) A budapesti bulgár királyi főkonzulátus felhívja a Magyarország területén tartózkodó összes macedon bulgárokat, 18 éves-től 45 éves korig, hogy azok, akik a macedon ordinji (Drinápoly) önkéntes honvédség kötelékében szolgáltak, három heti fegyvergyakorlatra haladéktalanul vonuljanak be ezredeikhez. Azon macedon bulgárok 18 éves-től 45 napig tartó kiképzésre tartoznak bevonulni ó naptár szerint szept. 4, új naptár szerint szeptember 17-től kezdve. Az összes macedon bulgárok jelentkezzenek a budapesti bulgár királyi főkonzulátuson (VII. István-ut 63. sz.) utleveleik átvétele végett. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A trónörökös az olasz harctéren.

Bécs, szeptember 17. Károly Ferenc trónörökös legfelsőbb parancsra hosszabb tartózkodásra a délnyugati harctérré utazott. (M. Táv. Iroda.)

Franciaország és a bulgár—török egyezmény.

Budapest, szeptember 17. (Saját tud.) Berliner Tidendének jelentik Párisból, hogy Pichon egyik nyilatkozata szerint Franciaország látja a bulgár—török egyezmény létrejöttét. E ténybe beletörődik.

Német győzelem Schampagnében.

Berlin, szeptember 17. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

Schampagnében Perteztől északnyugatra kézigránát támadásunkkal a franciák előállításának egy árokrészét elragadtuk. Egy ellentámadást visszavertünk.

A németek elfoglalták Vidryt.

Keleti hadszíntér.

Hindenburg tábornagy hadcsoportja.

Dünaburgtól délre elértük a Vidry-Koduziska-Komah műutat.

Vidryt ma reggel heves helység harc után elfoglaltuk. Vilmától északnyugatra, északra és északkeletre, folytatjuk a támadást. Olyta, Grodnótól keletre a helyzet lényegében változatlan. A Starat, a hasonló helységnél átléptük.

Lipót bajor herceg tábornagy hadcsoportja

Csapataink itt is több helyen kieroszakolták a Staran az átkelést.

Maekensen tábornagy hadcsoportja.

Pinsktől északra a mocsárvidéket megtisztítottuk az ellenségtől.

Délkeleti hadszíntér.

A német csapatoknál nincs ujság.

* **Kökögés, hurut, rekedtség, elnyálkásodásnál** használjon kizárólag: Farkas-féle **hurut-szeletkét**. Ára K. — 60 Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Telefon: 13—02.

CIPÓ

ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső
Rákóczi-ut. Orsolya zárda épület.

* **Családi rum** vaniliával vagy ananász ízzel literje K. 3:20. Mindenféle likőr essentiák 1 üveg 60 fill. Cognac legkiválóbb minőségben. Tejkivonat 4 literre való K. 1:20. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Rákóczi-ut. 7/B.

A komarnói csata az esküdtek előtt.

Az első bünper hadititok megsértés miatt.

A Tiszántúl sajtópöre.

Még a múlt évben, első nagy offenzívánk alkalmával történt, hogy a nagyváradi honvéd gyalogezred nagyszerű csatát nyert komarnói község mellett. A csatának egy hőstisztje részletesen számolt be nekünk a nagyszerű eseményről, amit mi annak idején le is adtunk. Dacára annak, hogy a cikk egyáltalán nem tartalmazott olyan dolgokat, melyek a törvényekkel és az idevonatkozó tiltó miniszteri rendelkezésekkel ellentétben lettek volna, a nagyváradi királyi ügyészség megindította az eljárást a cikk írója, Tyll János belső munkatársunk ellen.

A királyi törvényszék esküdtbíróága tegnap foglalkozott az ügygel. Az esküdtbíróság elnöke Szöllőssy Gyula volt. Birák voltak Gyenge Béla, Sztachó Károly. A vádat dr Thury Endre kir. ügyész képviselte míg a védelmet felelős szerkesztőnk dr Papp Károly látta el.

Nyomban az esküdtszék megalakulása után dr Thury Endre kifogást jelentett be az ellen, hogy a védelmet dr Papp Károly látja el, jöllehet a vádiratban a védőügyvédnek tanuként való kihallgatását indítványozta. A törvényszék a kifogást elutasította. Ezután megkezdődött a tulajdonképeni tárgyalás.

Az általános kérdések feltétele után Szöllőssy Gyula elnök a vádlotthoz intézett kérdésekben a kérdéses cikk szerzői minőségére vonatkozólag megállapította, hogy a cikket Tyll János írta. Arra a kérdésre, hogy:

— Bűnösnek érzi e magát, vagy sem?

Tyll nemmel felelt, amit azzal indokolt meg, hogy a komarnói csata nem képezhetett hadmozdulatot, mert hiszen ott csak egy rohamról, tehát a magyar csapatoknak az orosz lövékekig való rohanásáról van szó. Így a cikk megjelenése, mely különben is egy napokkal előzőleg megtörtént csata lefolyását írta le, nem árthatott a haderő érdekeinek.

A cikk felolvasása után az esküdtekhez intézendő kérdések megszövegezése következett.

A kir. ügyész indítványozta, hogy katonai szakértő hallgattassék ki arra, hogy a cikk a hadviselés érdekeit sérti. Az esküdtbíróság ezt az indítványt elutasította.

Ezek után felhívta az elnök a vádhatóság képviselőjét a vád előterjesztésére.

Dr Thury Endre vádbeszédében azt vitatta, hogy a 4-ik honvédgyalogezred tüzereszsége című cikkben hadmozdulat van és hogy abban a monarchia hadseregének működéséről számolt be a vádlott. Ennek a cikknek a közlése pedig nem volt megengedve a hadvezetőség által. Hogy pedig tényleg hadmozdulat volt e a leírt csata, vagy sem, annak eldöntésére katonai szakértő meghallgatását indítványozza s felpanaszolta, hogy ezt az indítványát az esküdtbíróság elutasította. De ennek megállapítása tulajdonképen felesleges is, mert csakis azt

kell vizsgálni, hogy a közlemény megjelenését engedélyezte e a kormányhatóság, vagy sem. Mivel pedig engedélyezve nincs, a büncselekmény fennforog, s azért marasztaló ítéletet kér.

Dr Papp Károly védőbeszédében igen élénken illusztrálta azt a nagy szolgálatot, amit a háború alatt a sajtó és annak munkásai végeztek és végeznek. Ezért a munkáért nemesak a magyar miniszterelnök, de Vilmos császár elismerését is kivívták.

Ebből a munkából kivették részüket a nagyváradi lapok is, köztük a Tiszántúl is, anélkül, hogy szenzációt hajhászott volna, cikkeivel ébren tartotta a harei szellemet itthon, melyből a hadsereg harci szelleme is táplálkozik. Ezzel a cikkel hazafias szolgálatot teljesített a lap. Ennek idején, mikor a cikk megjelent, a 4-ik honvéd gyalogezredről rémhírek voltak elterjedve. A közönség ezeknek a rettenetes híreknek a hatása alatt állott. A nyomott hangulat közepette tudta meg és írta meg munkatársunk a cikket, mely megnyugtató hatással volt és az itthonlétükbe reményt, lelkesedést öntött.

Kitér a védő arra is, hogy az ügyész felpanaszolta amaz indítványnak elutasítását, hogy katonai szakértőt hallgassanak ki. Itt elmondta a védő:

— A vádtanács tárgyalásán én is kértem a katonai szakértő meghallgatását, de ott éppen az ott jelenlevő kir. ügyész ellenzte a katonai szakértő alkalmazását s meggyőzött engem arról, hogy a katonai szakértő meghallgatása nem szükséges.

A cikk nem tartalmaz hadmozdulatot, mert hadmozdulat alatt csak a hadsereg egy részének helyváltozása, újabb csoportosítása értendő, ilyet pedig a cikk nem tartalmaz. A cikk csak a nagyfront harcának egy epizódját tárgyalja.

Az ilyen epizódyszerű események megírása pedig nemesak napirenden van, de határozottan jó hatással is van a közönségre. Ezeknek a közlése nincs megtiltva a miniszteri rendeletben sem.

Ezt a büncselekményt a törvény 5 évi szabadságvesztéssel bünteti s azért a bűnösség kimondásánál nagyon meg kell fontolni, hogy szándékában állott-e a vádlottnak e büntény elkövetése, vagy legalább előre láthatta-e, hogy cselekménye a hadvezetés érdekeit sérti. Kétségtelen, hogy a vádlottat ez a büncselekmény nem terheli s azért felmentést kér.

Thury Endre dr röviden replikázott a védő beszédre és kérte a bűnösség kimondását.

Dr Papp Károly válasza után Szöllőssy Gyula elnök az esküdtek elé terjesztette a kérdéseket.

Az esküdtbíróság két kérdést tett fel. Az első volt a szerzői minőség megállapítása, a második, hogy hadititkot árult-e el Tyll János a cikk közreadásával és így elkövette-e a hadititok megsértésének büntetését.

Ezután Szöllőssy Gyula elnöki rezüméje következett. Az elnök magas nivón álló kiváló jogász fejtegetésben rendkívül világos előadásban oktatta ki az esküdteket s szóban forgó büntett jogi ismertei felől. Felvilágosította őket arról, hogy milyen körülmények között állhat be hadititok megsértésének büntetése. Majd arra tért át, hogy a

szerző tudatában lehetett-e annak, hogy a cikke a haderőnek árthat.

Az esküdtek ezután visszavonultak. Rövid tanácskozás után ismét megjelentek az esküdtek és Szabó Ferenc tanító, az esküdtek főnöke kihirdette a tizenkét esküdt határozatát. Az esküdtek egyhangulag nem bünsőnek mondták ki Tyll Jánost.

Az esküdtriboróság az esküdtek határozata alapján Tyll Jánost a vád és következmények terhe alól felmentette.

Thury Endre dr az ítélet ellen semmisségi panaszt jelentett be.

A Szent László kollégium megnyitása.

Lélekemelő kis ünnepély színhelye volt a debreceni Teréziánium árva- és nevelő-intézet tegnap reggel. Ekkor volt ugyanis az ujonnan létesített és ideiglenesen a Teréziániumban elhelyezett Szent László kollégium ünnepélyes átadása. A kollégiumban a debreceni m. kir. tudományegyetem katolikus ifjúsága nyer gondos felügyelet alatt elhelyezést.

Az ünnepély reggel 9 órakor ünnepélyes „Veni Sancte”-vel egybekötött szentmisével kezdődött, melyet Gróh Ferenc prépost kanonok plébános celebrált segédlettel.

Utána a Teréziániumban Szent Királyi Tivadar róm. kath. egyházi főgondnok üdvözölte a teljes számban megjelent egyetemi magisztrátust, a megjelent közönséget. Férfias határozottsággal adott kifejezést annak, hogy éppen a jelen, vihardulta világban különösen nagy szükség van vallásos nevelésű, hithű, tudományosan képzett, honszeretettükben tántoríthatatlan polgárookra. Az ifjakhoz fordulva figyelmeztette őket, hogy Szent László király erényei tündököljenek előttük. Ezek vezéreljék őket.

Majd megköszönte az eszme megvalósítóinak anyagiakban is nemes és nagy áldozatkészségét, mely háláját fejezve ki főként a prépost-plébánosnak, a Rector Magnificushoz és az egyetemi Tanácshoz fordult, kérve, vegyék a Szent László kollégium ifjait pártfogásukba, védelmükbe, mert úgy most, mint később, csakis jeles előmenetelt tanúsító ifjakat óhajtának a kollégiumban nevelni, akik — hiszi, — méltó büszkeségei lesznek majdán a tudományegyetemnek. Beszéde végén a kollégiumot megnyitottnak nyilvánította s ezáltal a vallásos és hazafias nevelés egy újabb véd-bástyáját átadta rendeltetésének.

Főgondnok beszédére dr Gernolák Nándor rektor válaszolt. Élete egyik legszebb napjai közé számítja a Szent László Kollégium megnyitását. Szép szavakban emlékezik meg azokról, akik a világháború közepe is ily magasztosan fogják fel a tudományos fejlődés előmozdításának szükségességét. — Köszönetet mond az egész tudományegyetem tanácsa nevében a prépost-plébános s főgondnok ur Ónagyságaiknak az eszme megvalósításáért.

Végül Gróh Ferenc elrészkenyülve szólott az ifjakhoz, buzdítva őket, hogy a vallásos érzést ápolják, neveljék, hogy ezen alapuló nemes hazaszeretetből egykor, ha a szükség úgy kívánja, áldozatos polgárai is legyenek szeretett hazánknak.

Ezután az egybegyűltek a Himnusz énekeltek, mire a kedves kis ünnepély véget ért.

* Három liter **Családi rumot** készíthet bárki pár perc alatt a Farkas-féle családi rum-kivonattal. Ára 60 fillér. Családi thea-kivonat 10 adag 50 fillér. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

Elfogták a 12,000 korona tolvaját.

A rendőrség ismét egy újabb fogással gazdagította sikereinek sorozatát, elfogta Reisner Ábrahám 12,000 koronájának tolvaját. Legelőször Reisner egyik barátját gyanúsították a lopással, de csakhamar kiderült ártatlansága. Azután három hajósra terelődött a gyanu, Popp Illés, Tarisznyás Sándorra és Átyim Lőrincre. Popp Illést csakhamar el is fogták, de ez, amit már megirtuk, egy debreceni lopásban bizonyult bünsőnek, ugyszintén elterelődött a gyanu Tarisznyásról is s egyedül Átyim ellen irányult a nyomozás.

Dayka Endre dr rendőrkapitány helyettes a legnagyobb körültekintéssel végezte a nyomozást, állandó utasítással látta el a vidéken nyomozó detektiveket.

Igy került helyes nyomra Bott György detektív, aki Nagyszalonta, s utóbb Gyula környékén nyomozta Átyimot. Kiderítette, hogy Átyim egy gyulai éjjeli mulató helyen többször megfordult, s csakugyan sikerült tegnap éjjel a gyulai rendőrség közreműködésével, de az ő utasítása alapján elfogni.

A pénz néhány száz korona kivételével megkerül, a legnagyobb rész Átyimnál van, egy-két ezer koronát rokonainál helyeztet el. A 2000 korona jutalomdíj nagyobb részben a nagyváradai nyomozó közegek és a gyulai rendőrközeg között fog megoszlan.

Az eredmény nagyban mutatja, hogy mily kiváló hasznára van a rendőrségnek az a methodus, amelyet dr Dayka szervezett meg nálunk az államrendőrség mintájára. — Mertha nem küldött volna ki detektiveket a vidékre nyomozni s nem látta volna el őket utasítással, aligha érték volna el ily hamar eredményt.

Ugyanis a vidéki hatóságok a küldött körözéseket nem is igen vették figyelembe, s csakis a mi rendőrségünk kitartó nyomozásának köszönhető a siker.

HIREK

* A második női segédjegyző.

A tenkei járásban ismét növel töltött be a járási főszolgabíró egy segédjegyzői állást. Tenkegörszéken már többször egymásután hirdette meg a főszolgabíró a segédjegyzői állásra a pályázatot, azonban egyszer sem akadt pályázó. A községi ügyek halmaza pedig megkívánta, hogy a segédjegyző állás minél előbb be legyen töltve. A főszolgabíró úgy segített a bajon, hogy a segédjegyzői állásra Fildán Irénkét helyettesítette. A második női segédjegyző pompásan végzi kötelességét.

* **Az Ottokár-hadiárva-ház.** Szilágyi Dózsa premontrai r. tanár buzdítóközlése folytán már is szép eredményt ért el a gyűjtés az Ottokár-hadiárva-ház részére. A múlt számunkban közölt összeghez s a dr Lacsny Ince száz koronás hadikölcsönkötvényéhez még a következő újabb adományok járultak: Szmekta L. Ödön 20 K, Leéb Bertalan 50 K, dr Rédei Kornél 50 K, N. N. 10 K, N. N. 10 Korona. Adományokat elfogad erre a célra úgy Szilágyi Dózsa, mint szerkesztőségünk s rendeltetési helyére juttatjuk.

* **Gerey József meghalt.** Gyász van a katolikus irodalomnak. Hosszu szenvedés után esütörtökön Budapesten meghalt Gerey József áldozópap, a kitűnő képzett-ségű, finom lelkületű író. Élete java idején, negyvennégy éves korában pihent el mindörökké. A papi pályán működött és nagy sikerrel fáradozott a katolikus elemi hitoktatás módszerének megjavításán. — Nyolc évvel ezelőtt főreáliskolai tanár lett, de már előbb a katolikus sajtóban munkálkodott. Szerkesztette az „Egyházi Közöny”-t, majd a „Magyar Szemlé”-t, 1908 óta pedig az „Uj lap”-nak volt igazgató főszerkesztője. Általában tevékeny részt vett a katolikus sajtómozgalmakban és alapítója és első főtájkára volt a Katolikus sajtóegyesületnek. 1902 ben referens lett a vallás-és közoktatásügyi minisztériumban és a rákövetkező évben kinevezték a muzeumok és könyvtárak főfelügyelőségének másodfőadójává. A katolikus irodalom terén egész sorát alkotta az érdekesebbnél érdekesebb műveknek. Holttestét a kerepesi-uti temető háttal házában ravatalozzák föl s onnan kísérik végső pihenő helyére szombat délután.

* **Felhívás.** Van szerencsém felhívni a pénzintézetek, kereskedelmi és ipari vállalatok vezetőit és tisztviselőit, miszerint a címükre érkező levelek borítékjairól a most forgalomban levő hadisegély bélyegeket sértetlenül kivágni sziveskedjenek, mivel azokat tőlem egy bélyegkereskedő cég megvásárolja. Az ezen elhasznált bélyegekből származó összegeket a nagyváradai hadbavonultak árvái javára Nagyvárad város árvaszékéhez tenném át, tekintettel arra, hogy az itteni hadi árvák eddigi hivatalosan bejelentett száma, mint azt dr Istvánffy István árvaszéki elnök urtól megtudtam ezidő szerint 63 és ezen árvák felneveltetésére még igen jelentéktelen összeg áll rendelkezésre. A nemes cél érdekében kérem ezen egyébként értéktelen bélyegeket összejűteni és engem (994. sz.) telefonon, akár pedig egy pár sor írásban felhívni kegyeskedjenek, hogy heti időközönben mikor és milyen időpontokban küldjem megbízottamat a bélyegekért. Kiváló tisztelettel Pásztor Ferenc, az Ujvárosi takarékpénztár vezérigazgatója.

* **Burgonyát árul a város.** Tudatom a város közönségével, hogy a városi burgonya f. hó 18 ától kezdve a piacon kilogrammonként 16 fillérért lesz árusítva. Lukács Ödön, polgármester-helyettes.

* **Bányai Elemér temetése.** Bányai Elemér, a kiváló katolikus író holttestét, ki mint a 23 ik honv. gy. ezred főhadnagya, az északi harctéren hősi halált halt, a harctérről Budapestre hozták, ahol e hó 19 én vasárnap délelőtt 11 órakor helyezik örök nyugalomra a kerepesi-uti temetőben. — A gyászbeszédet Prohászka Ottokár püspök mondja. A temetésen küldöttség útján képviseltetik magukat a Budapesten állomásozó ezredek tisztikarai, a nagyszabonyi 23. honvéd gyalogezred, Szamosújvár, az elhunyt író szülővárosa és a Petőfi-társaság.

* **Katonai pokrócok beszerzése.** Az alulírott Kereskedelmi és Iparkamara tudomására adja az érdekelteknek, hogy a cs. és kir. hadügyminisztérium harctéri és hátvidéki (Hinterlands) tábori takarókat, körülbelül 130—190 cm. nagyságban rövid szállítási időre szándékozik azt készítő iparosoktól és kereskedőktől beszerezni. A mintával ellátott és a mennyiségnek, nagyságnak, a takarók súlyának és a szállítási határidőnek pontos feltüntetésével készült ajánlatok a cs. és kir. hadügyminisztérium 12. osztályához intézendők. A szállítás részletes feltételei a kamaránál a hivatalos órák alatt (delelőt 9—12 ig, délután 2—5 ig) megtekinthetők. Nagyvárad, 1915 szeptember hó 17-én. A nagyváradai Kereskedelmi és Iparkamara: Dr Moskovits József sk., elnök. Dr Sarkadi Lajos sk., titkár.

*** Rokkant katonák hazaérkezése.** Legutóbb száztizenhárom rokkant katonánk érkezett haza az orosz fogságból. A katonákat, kik 16-án érkeztek Budapestre nagyszámu közönség várta a keleti pályaudvarnál. Fogadásukon jelen volt Augustus királyi hercegasszony is magasrangú tisztek társaságában s frissítőkkel várta rokkant hőseinket, kik a hazaérkezés örömeiben minden bajukról elfeledkezve, vidáman érkeztek meg. A megérkezettek közt volt, két váradi ezredbeli katona is, Komjáti Lajos 101. gyalogezredbeli és Harangozó Sándor 4. honvédegyezredbeli vitézek.

*** Tánciskola megnyitás.** Alföldy László okl. táncitanító, a Szigligeti-színház kiváló ballet-mestere, tánciskolát nyit Nagyváradon. A jeles tánc-tanító az összes divatos táncokat felvette oktatása körébe, amellyel nagy súlyt helyez arra, hogy növendékei a helyes testtartás szabályaival is megismerkedjenek. Külön csoportokban nyerne a növendékek oktatását koruk szerint. A részletes tájékoztató a következő:

Tisztelettel értesítem az érdekelt köröket, miszerint Nagyváradon, a Sas passage termében, I. emelet, (feljárt Dajkovicz fényűző lépcsőháza) táncitanítási tanfolyamot nyitok. A tanfolyam folyó évi szeptember hó 19-én, vasárnap délután 5 órakor veszi kezdetét. Beiratkozásokat elfogadok mártól kezdve minden nap délelőtt 9-12-ig és délután 3-7-ig a fent jelzett tanteremben. Ugyanott minden felvilágosítással a közönség rendelkezésére állok. Nagyvárad, 1915 szeptember hó. Nagybecsű pártfogását kéri Alföldy László, okl. táncitanító.

*** Iparostanonciskolai rajzórák beosztása.** Figyelmeztetem azokat az ipariskolai tanulókat, kiknek még nem lett megmondva, hogy hova járnak rajzra, hogy vasárnap reggel 8 órakor a Darvassy-féle bérházban (tehát nem ott, ahol beiratkoztak) jelenjenek meg. Ahol felvilágosítást kapnak arról, hogy hova és mikor fognak járni rajz órára. Szűts Izsó, igazgató.

*** Árlejtés tűzifára.** A szegedi m. kir. honvédkerület-hadbiztoságának kamaránkhöz eljutott hirdetménye alapján értesítjük az érdekelteket, hogy a f. évi szeptember hó 21-ig a szegedi honvédkerület hadbiztoságához írásbeli ajánlatok adhatók be a kerület különböző katonai állomásain szükségelt kemény tűzifa szállításának nyilvános versenytárgyalás útján való biztosítása iránt. A szállítás részletes feltételei a kamara iródjában a hivatalos órák alatt (d. e. 9-12-ig, d. u. 3-5-ig) megtekinthetők. Nagyvárad, 1915 szeptember hó 17-én. A nagyváradi Kereskedelmi és Iparkamara. Dr. Moskovits József sk., elnök. Dr. Sarkadi Lajos sk., titkár.

*** Hogyha megállnak a vonatok.** Az utasoknál főleg katonaságnál föltétlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kakaó tabletták, huskonzervek, páinok, kondenzált tej és tejpor, csokoládé, szardínia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Domány féle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kg. 3 Kor. 60 fill. Kiesinyben süveges, kocka és kristályeukor. Külön halkonzerv üzletet a napokban megnyílik, kapható u. m. Sós hering, osszé, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Tölire tea-vásár megkezdődött. Kapható valódi langyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sósborszesz 56 fillér. Vigyázat! Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag Aszódi Mihály Kossuth-utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak, kórházaknak, gazdaságnak, külön ajánlat. Telefont sz. 635.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsy-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értesíthetők a Gazdasági és Iparbanknál.

x Poloskairtó NOXIN biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

Legujabb táviratok.

...

Nincs pénzük az oroszoknak.

Budapest, szeptember 17. (Saját tud.) Orosz pénzügyminiszter Londonban és Párisban kijelentette, hogy ha Oroszországot pénzügyileg nyomban nem segítik, a caus foederist elenyészettnek tekintik.

Bulgáriának Macedonia kell.

Budapest, szeptember 17. (Saját tud.) Szófiából jelentik, hogy Radoszlavov kijelentette, hogy Bulgária ígérettel nem elégszik meg, hajlandó a háboruban résztvenni, ha Macedoniát visszakapja.

A cár napolta el a dumát.

Budapest, szeptember 17. (Saját tudósítónktól.) A Novojavremja szerint a cár maga volt az, aki a дума elnapolását követelte s a kabinet rekonstrukciójának a tervét elutasította. A Kölnische Zeitung szerint ennek következménye még fel nem ismerhető. A legközelebbi idő megmutatja, hogy ennek a végzetes lépésnek milyen következményei lesznek.

Letartóztatott orosz képviselők.

Budapest, szeptember 17. (Saját tud.) Péterváron tizenhét дума tagot letartóztattak. A дума épületét, pályaudvarokat itt, Moszkvában és más városokban katonaság szállta meg. Kiew kiürítése és a menekülések következtében egész Kelet-Oroszországban nagy a pánik.

SZÍNHÁZ

...

Heti műsor.

Szombaton: Lili. (Sz. Zsigmond Anna fellépte)

Vasárnap délután: Van-e babája?
Vasárnap este; A kávéházi Konrad. (Bemutató előadás.)

Tompa Béla. Tegnap viszontlátta — és igaz örömmel fogadta a nagyváradi közönség régi kedvencét: Tompa Bélát. Mindenki örült a viszontlátásnak: a közönség is, Tompa Béla is. Nekünk nem tudták pótolni más énekes bonvivanttal ezt az igazi tehetséggel megáldott, kifogyhatlan kedélyű ötletes fiatal művészt, de Tompa Béla is nehezen talált volna hálásabb közönséget a nagyváradinál. Az énekes bonvivant szerepkörének kérdése így nyert legjobb, a közönség igényeinek megfelelő megoldást.

Sz. Zsigmond Anna fellépte. Szombaton este, a közönség eddig is már tanusított érdeklődésből ítélve, zsufolt ház előtt lép fel betegsége után először Sz. Zsigmond Anna. A közszeretben álló primadona Lili bájos szerepében lép fel, amely nem új

szerepe ugyan, de művészetének erejével és értékes énektudásával oly egyénivé tudta tenni, mindenkor Sz. Zsigmond Anna az ő Lilijét, hogy ez az operette a cimszerepben Sz. Zsigmond Annával, sohasem téveszti hatását.

SPORT

...

A vasárnapi footballmérkőzés.

Igen érdekes footballmérkőzést készít elő holnap, vasárnap délutánra a NAC, melynek ezuttal az aradi 33. gy. e. városunkban időző önkénteseiből alakított válogatott csapata lesz az ellenfele. Az önkéntesek csapatában csupa ismert nevű délmagyarországi footballista szerepel s így a NAC-nak igazán első rangú ellenféllel lesz dolga. A mérkőzés tehát kitűnő sportot fog nyújtani. A mérkőzés jövedelme hadi jótékony célt szolgál s a szokásos mérsékelt helyárok mellett tartatik meg. A NAC abban az összeállításban szerepel, melyben az elmúlt vasárnap Debrecenben szerzett dícsőséget a nagyváradi névnek.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. PAPP KAROLY.

Hirdetmény!

A magyar kir. honvédelmi miniszter ur 12500—1915. Eln. sz. rendelete alapján közlöm, hogy tekintettel a mezőgazdasági munkákat késleltető nyári esőzésekre, valamint az ország egyes vidékein fennálló különleges éghajlati és gazdasági viszonyokra, a cs. és kir. hadügy — és a magyar kir. földmívelésügyi miniszter urakkal létrejött megállapodás alapján a már szabadságot hadköteles és hadszolgálatos címén — igénybe vett mezőgazdasági gépészek és fűtők szabadsága a következőképpen hosszabbított meg:

1. A cséplőgépészek és fűtők szabadsága: Biharvármegye és Nagyvárad város területén 1915. évi szeptember hó 30. ig.
2. A gőz és motor ekegépészek szabadsága pedig az ország területén 1915. évi november hó 30. ig.

3. Az 1. és 2. pont alatt hivatalból engedélyezett szabadság meghosszabbítások kedvezménye azokat a gépészeket és fűtőket is megilleti, akik a jelen rendelet kibocsátása előtt, az itt megállapított határidőnél rövidebb időre felmentettek.

4. A szabadság meghosszabbítása hivatalból engedélyezett. Ezenél fogva a szabadság meghosszabbítása iránti kérvények benyújtása elmellőzendő.

5. Azon vármegye, illetőleg város területéről, melyen a szabadság szeptember hó 30-ig tart, valamelyik más oly vármegye, illetőleg város területére való eltávozás amelyn a szabadság tartama október hó 15. éig tart, nem eredményezheti a szabadság meghosszabbítását. Ily célból más vármegye területére eltávozni nem szabad.

6. A jelen rendeletek azokra a cséplőgépészekre és fűtőkre, valamint gőz és motor ekegépészekre is vonatkozik, akiknek a népfelkelési fegyveres szolgálatra való bevonulása 1915. évi 8500 és 10500/elnöki szám alatt kibocsátott rendeletek értelmében július hó 15. éről, illetőleg augusztus 16. árol szeptember 15-ére már elhalasztott.

Felhívom ennél fogva az érdekelt gépészeket és fűtőket, hogy a birtokukban levő szabadságolási, illetőleg népfelkelő igazolási lapot, az engedélyezett határidő meghosszabbításának rá vezetése céljából hozzám (Városháza II. em. 31. sz. szoba) haladéktalanul mutassák be.

Nagyvárad, 1915 szeptember hó 14.

Eleméry Ferenc,
katonai tanácsnok.

15471—1915. szám.

Hirdetmény.

Az 1916. évre érvényes legtöbb állami adót fizetők névjegyzékének összeállítása illetve kiegészítése céljából a városi adóhivatal által adómenekért összeállított kimutatás az 1886. évi XXI. t. c. 25. §-a értelmében f. év szeptember hó 10. től bezárólag 18. ig terjedő 8 napig közszemlére a polgármesteri hivatalban kitétetik.

Ezzől az érdekelteket oly felhívással értesítem, hogy a névjegyzék elleni felszólamlásait a fentebb kitüntetett határidő alatt szóval vagy írásban megtehetik.

Figyelmeztetem azokat az érdekelteket, kik a fentebb hivatolt törvény 26. §-ában foglalt kedvezményt (egyenes állami adójuk kétszeres számításba vételét) igénybe venni óhajtják, hogy az 1886. évi XXI. t. c. 27. §-a értelmében az igazoló választmány ülésének (1915. évi szeptember 25. én) tartama alatt szóval vagy írásban kérelmezzék és jogosultságukat igazolják, mert ellenkező esetben az adó kétszeres számításba vételének kedvezményétől elesnek.

Nagyvárad, 1915. szeptember 4.

Rimier Károly,
polgármester.

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya
25708—1915. szám.

Hirdetmény.

A nagyváradai honvédkiegészítő parancsnokság 3064—1915 sz. megkeresése folytán közhírré teszem, hogy azon magyar honos katonatisztek, zászlósok és tiszthelyettesek valamint legénységi állományu egyének számára — a Horvát Szlavon országokban illetékesek kivételével — a kik a haza védelmében a haretéren megsebesültek és ennek következtében csonkulást, vagy benuulást szenvedtek, a minek következtében eddigi életpályájukat meg kell változtatniok, a folyó hó folyamán Budapesten a kereskedelmi ismeretek elsajátítása céljából egy 4 és egy 10 hónapos kereskedelmi tanfolyam fog megnyilni.

A tanfolyamba való felvételre vonatkozó feltételek s minden szükséges tudnivalóra a városi tanács katonai ügyosztálya (II. em. 31. sz. szoba) ad felvilágosítást, illetve ezen tanfolyamokra való jelentkezés ott történik.

Megjegyzem, hogy a háboruban csonkult és benuult hivatásbeli és tartalékos tisztok, zászlósok és tiszthelyettesek minden külön előtanulmányi igazolás nélkül és minden külön felvételi vagy különbözeti vizsgálat nélkül jelentkezhetnek felvétele a kereskedelmi főiskolákra, a melyeknek tanulmányi ideje két évre terjed. Ilyen kereskedelmi főiskolák: 1. a budapesti kereskedelmi akadémia, 2. a kolozsvári kereskedelmi akadémia, 3. a budapesti keleti kereskedelmi akadémia, 4. a fiumei kiviteli akadémia. A főtnevezett hallgatók ezen főiskolában is tandíjmentességet fognak élvezni.

Nagyvárad, 1915. szept. hó 7.

Eleméry Ferenc,
katonai ügyosztály tanácsnok.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

Ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzólámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Érősz ójjal ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillarek,

izzólámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos mérők

1/2. lértől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Nagyvárad fiókhelyek :
Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad fiókhelyek :
Kossuth-utca 5 Gyárépület
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári áron kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R. T.
fiókhelyeiben.

Gyártmányaink izléses kiállításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedveltek.

50 fiókhely az ország összes nagyobb városaiban.